

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВ В УКРАЇНІ

УДК

Лозінська А. В., студентка 2 курсу (стн)
факультет фінанси і кредит
Львівська комерційна академія

Капіталізація банківської системи кожної країни все більшою мірою перетворюється на інструмент забезпечення конкурентоспроможності міжнародної банківської діяльності, вирішення завдань стійкого розвитку національної економіки. Головними цілями капіталізації банківської діяльності є підтримка стабільності банківської системи, конкурентного середовища серед банків та захист інтересів вкладників і кредиторів. Вирішення саме цих завдань дозволить, з одного боку, ефективно виконувати банками свої головні функції, а з другого – забезпечити стійкість і динамічний розвиток національної економіки. Ефективний механізм управління власним капіталом банку є запорукою активізації його підприємницької діяльності, зміцнення фінансового стану, підвищення довіри економічних агентів до установ банківської системи, підтримка ліквідності банку.

Вагомий внесок до вивчення теоретико-методологічних засад та практичних аспектів оцінки і підвищення рівня капіталізації банківських установ внесли такі вчені: Бицька Н. [1], Коваленко В. В., Крухмаль О. В., Торяник Ж. І. [2], Криклій А.С., Боровікова М.О. [3] та інші.

Метою роботи є поглиблення теоретико-методологічних засад та розробка пропозицій щодо формування банківського капіталу, оцінки і підвищення рівня капіталізації банківських установ.

Не зважаючи на позитивні тенденції у динаміці власного капіталу банків України проблема їх недостатньої капіталізації актуальна з перших етапів функціонування вітчизняної банківської системи. Враховуючи, що власний капітал банківської системи України становить 12-13% від валового внутрішнього продукту. Для порівняння – у країнах з перехідною економікою цей показник перевищує 40 %, у розвинених – 80

% і більше. Недостатній рівень капіталізації українських банків є однією з причин їхньої низької конкурентоспроможності на світовому ринку.

Аналіз поточної ситуації щодо основних показників діяльності банків України свідчить про значне пришвидшення впливу кризових явищ, так хоча за результатами 2013 року банківська система України мала прибуток у розмірі 1436 млн. грн., то вже лише за два місяці 2014 року – сума збитку склала 2642 млн. грн.

З огляду на непередбачуваний характер та швидкість поширення кризових явищ, їх негативний вплив на економічну ситуацію, вважаю, що капітал банків має розглядатись та аналізуватись з позицій здатності абсорбувати збитки та можливості забезпечити стійкість банківського сектору.

Прискоренню виходу банків із кризи 2007-2009 років сприяла підтримка з боку акціонерів. Намагання банків «вижити» за таких складних умов вимагало від їх власників збільшувати статутний капітал, за рахунок якого, переважно, були поглинуті збитки, спричинені реалізацією накопичених банківською системою ризиків у докризовому періоді. Впродовж всього періоду, що аналізується, стабільно та в значних обсягах відбувалось нарощення банками статутного капіталу.

В підсумку частка статутного капіталу в загальному обсязі капіталу банків стала вирішальною і в період із 01.01.2009 по 01.01.2014 в абсолютному значенні збільшилась на 102785 млн. грн.

Водночас діяльність окремих банків, яким не вдалось своєчасно наростити капітал у достатньому обсязі, була припинена (АКБ «Трансбанк», АБ «Банк регіонального розвитку», ТОВ «Укрпромбанк», ВАТ КБ «Національний стандарт», ВАТ КБ «БІГ Енергія», ПАТ АБ «Синтез», КБ «Українська фінансова група», тощо). Причиною тому були прийняті банками надмірні ризики та неспроможність ці ризики адекватно оцінити, або належно ними управляти.

В таких умовах вирішення проблеми забезпечення конкурентоспроможності та надійності банківської системи можливе за рахунок проведення процесів реструктуризації.

Відповідно до ст. 26 Закону «Про банки і банківську діяльність» реорганізація може здійснюватися шляхом злиття, приєднання, поділу, виділення, перетворення.

У банківській сфері України початком процесу злиття та поглинання вважається 1999 рік. Так, з початку 1999 року по 2004 рік відбулось 10 процесів злиття та поглинання. У 2005-2009 роках завершено 32 угоди зі злиття й поглинання. Даний період характеризується значною кількістю угод, які укладені з іноземними банками. Але особливостями злиття і поглинання на українському ринку банківських послуг були поглинання іноземним інвестором українського банку з його наступним перепродажем (банківські активи скупались з метою розширення міжнародної структури бізнесу, діяльність активно не розвивали, здійснення передпродажної підготовки). Необхідно зазначити, що станом на 01.01.2008 року частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків України складала 35,0 %, порівняно з 42,8 % на 01.02.2016 року.

Отже, світова практика доводить, що процеси злиття та поглинання стосовно українських умов можуть стати дієвим елементом підвищення капіталізації банківської системи.

У процесі успішної консолідації банків у формі злиття чи поглинання досягається синергетичний ефект, коли вартість новоствореного банку перевищує суму вартостей банків-учасників об'єднання. Досягнення кумулятивного позитивного ефекту стає можливим завдяки зниженню витрат за рахунок об'єднання інформаційно-технічної бази, систем обліку; диверсифікації кредитних ризиків; комбінування взаємодоповнюючих ресурсів; скорочення дублюючих банківських підрозділів; збільшення прибутку шляхом диверсифікації продуктів та універсалізації банківської діяльності; підвищення якості та ефективності управління; оптимізації організаційної структури та структури менеджменту; підвищення продуктивності праці та зміцнення позицій на ринку. В цілому процеси злиття та поглинання обходяться значно дешевше, ніж створення нових банків чи відкриття філій.

Посилення кризових явищ вплинуло на необхідність активізації процесів концентрації капіталу в банківському секторі шляхом реорганізації, що призвело до звернення уваги на означені процеси, пошук нових шляхів і способів подолання негативних тенденцій в економіці і, зокрема, в банківській сфері. Тому одним з найбільш поширених шляхів підвищення капіталізації банківської системи та, як наслідок, підвищення її стійкості в умовах фінансової кризи і нестабільної політичної ситуації в Україні, виступають процеси злиття і поглинання.

Література

1. .Офіційний Інтернет-сайт Національного банку України [Електронний ресурс] /Економічні матеріали. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>.
2. Про банки і банківську діяльність: закон України від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
3. Національний банк України. Офіційне інтернет - представництво. Основні показники діяльності банків України. http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807
4. Скоробогач О. Стан і тенденції розвитку процесів злиття і поглинання у банківській системі України / О. Скоробогач // Вісник Української академії банківської справи. – 2011. - № 1(30). – С. 62-66.
5. Кубах Т. Г. Ринок злиття та поглинання: сучасний стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Т. Г. Кубах // Ефективна економіка. – 2012. - № 5. – Режим доступу до журналу : http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?nomer_data=5&year_data=2012

Науковий керівник,
к.е.н., проф.

Копилюк О. І.

Опубліковано в авторській редакції